

A RÓZSA NEDVE

Kinde Annamária: *Rózsavér*

■ Közhelyes – ezzel a szóval akkor kezdenék büntetlenül, ha valami olyasmit jelentene, mint a közkincs, közös-kincs, közös-vagyonos, csak hát a címkék és a jelentések félrevezetőek. Cseréljük gyorsan *közkincs*re azt az első szót, és töltjük fel tartalommal. A korábbiakhoz képest Kinde Annamária legújabb verseskötete mintha egy lépéssel közelebb merészkedne a mindenséghez/semmihez. Kimarad a kötetből a költő sok éven át *használt* szereplője, Szandra May, és mintegy tiszta lappal kezdünk. Lírai énje, az *én* nyelvtani szükségé zsurugodik, vagy teljesen el is tűnhet, ha a nyelvtan épp nem írja elő. Ezzel a *Rózsavér* elrugaszkodik az egveditől, az egyedi kötelékeitől avagy öntőformájától (kinek amelyek tetszik), és általánosan emberi összefüggések megragadása felé törekszik. Mint a költészet általában, mondhatnánk, és valóban. Azzal a megjegyzéssel, hogy nem szerzők névsorára kell gondolnunk, hanem gondolatok sorára, amelyek úgy képezik a közkincs, a közös vagyon részét, hogy tévedés volna a szerzőjüket emlegetni. A *Rózsavér* egy-egy sora-verse is olyan, hogy nem szerzőjük van, hanem megfelelő módon megfogalmazzuk, ki-mondójuk, ugyanis eleve adottak, ott motoszkálnak minden gondolkodóban, és csak a találó szavakat várják. Az egyediség pedig valahol itt kezdődik: az általánost mégiscsak egyedi szavakban kell megragadni, ebben az esetben Kinde-versek soraiban, és ha ez nem így volna, olyan sok elemeznivalóm sem akadna.

A fedőlap keveset árul el a tartalomról. Egy-két rózsza és egy (szemek nélküli) homokóra mosódik egybe (az anyagát tekintve nem a legigényesebb) borítón, né-

mi csurgás jelezne a vért, és ezeket három alapszín (fekete, fehér és piros) rajzolja ki. Vagyis vér és idő biztosan van a borítón, de hogy a rózsza mi lehet – Eco óta tudjuk, hogy a rózsza jelentése igen tág, vagyis bizonytalan. A *rózsavér* tehát bárminek lehetne a vére/lényege, valamiképpen feltöltésre váró hangalak, címke, ahogyan a tulajdonnevek is. Azaz a cím nem utal tovább, hanem egy név.

A versek nincsenek ciklusokba rendezve, pedig tematika/szimbolika alapján lehetnének. Vagyis nem a szerző/szerkesztő az, aki kiszálazza az összetartozóbb verseket, hanem maga az olvasó – már ha akarja. Támpontul olyan többször visszaköszönő szavak, szimbólumok mentén indulhatunk el, mint a „hiúz” (a szerző blogja különben a *hiúzház* címet viseli*), a „gombszemű fehér medve”, a mindenféle „madár”; vagy témák mentén, mint a menekülés, elszámolás, az időkérdések, magány és a jó öreg halál. Ezek mellett *elkövetődik* egy szonettkoszorú is, amellyel tartalmától függetlenül, tehát magával a forma gesztusával jómagam nem nagyon tudok mit kezdeni – tartalmilag különben belesimul a kötet anyagába. A formai kontextus alapján ugyanis váratlan és indokolatlan, nincsenek átvezető versek: egyik oldalon ott vannak a szinte szabadversek, a némileg jambikus és rímelő kötöttebb sorok, másik oldalon pedig az egyik legleszabályozottabb forma, a *Részeg rózsza szétírt szonettje* a maga tizenöt alcímével.

No de, félretéve a magam formai zsörtjét, hadd emeljek ki a kötetből néhány valami miatt erősebb verset, gondolatot. A kötet borítóján jelzett időkérdésre bukkanunk a *Csak napra nap* című da-

rabban. Mindannyiunk számára ismerős érzéseket fogalmaznak meg ezek a sorok, bármiféle formai bravúr (giccs) nélkül. Mondhatni, a vers átlátszó, szennyeződésekől mentesen közvetíti a múltó idő élményét. „És újra este van. Gyülekeznek szemedben / a józan farkasok, hallgatni együtt [kiemelés tőlem, vnp].” Az este-kliésétől elindulva az általánosnak, a fennebb említett mindenség-élménynek egyedi, és mégis közérthető megfogalmazását hozzák ezek a sorok. Az értelmetlenségről (a vers utolsó szava) sokan sok mindent leírtak már, leírták az érzését is – Kinde sorai is oda vezetnek, de egy még teljesen járatlan úton.

Valahogy így működnek a hiúzkok is az *A hiúzkok természetéről* című versben. Minden bizonnyal nem tévedek nagyot, ha azt mondom, hogy élő hiúzt kevesen láttunk mi, városlakó emberek (legfeljebb állatkertben a ketrecen a feliratot vagy egy suhanó árnyékot), ezért számunkra mindössze szimbólumként olvasható. Azaz a hiúz (szabad a választás) címkéje, szimbóluma vagy metaforája egy valaminek, egy érzésnek, egy izének; egy jelentéssel való feltöltésre váró edény, egy fókuszpont, amelyben a réjtőzködés, vad-ság, gyilkos kecsesség keveredik az összemberi egyedülléttel. Ez egy olyan vers, amely után meg kell pihennie az igényesen olvasónak.

A kötetbe bekerült *A brukkmadár* című darab egy szakasszal kurtább, mint amit a szerző annak idején a blogján közölt. A hiúzzal ellentétben a brukkmadár élőhelye a Kinde-versekre korlátozódik. Turulmadártól kezdve gondolhat mindenki, amire akar, a vers van annyira kompakt, hogy nem esik szét semmiféle értelmezési kísérletre. Valahogy úgy vagyok a brukkmadárral, mint Ady fekete zongorájával: csak akkor tudom, mi az, ha nem kérdezi senki.

Vajon azért erősek ezek a képek, mert ismerősek? A *Csak egy szó* zárószakasza magányból, önáltatásból és húsból gyűrűlyasfajta jelentést, amelyet akár én (mindenkori olvasó) is írhattam volna. Ezek nem kindeizmusok (ahogyan *volhatna*

KAFfogás stb.), a vers ismét átlátszó: jelelens és nem mutat.

Máris látható, a kötet nem úgy súlyos, hogy nagy témákat nagy szavakkal húz elő a sutból. Már-már szanzoneba hajlik például a *Nyári bor* című vers, ám a *könnyed* jelző nemcsak e versre, hanem a kötetre általában ráillik, vagyis itt nem mondanék vele túl sokat. Inkább azt mondhatnám, a szerző nem nehezít, nem ködösít feleslegesen.

Azaz első ránézésre egyszerű versekben olyan tömör gondolatokra, szóképekre bukkanunk, amelyek mindenképpen a költő dicséretére kell hogy legyenek. A „Visszhangzó sziklák közt lapul a vihar” még lehetne József Attilá-s, ám a „Kapsold ki a galambokat” (*Állatkert*) már nem utal semerre sem horizontálisan az irodalomban, hanem vertikálisan, a jelentések felé tör. Ugyanígy az „immár tudsz magányul” (*Csak egy szó*) vagy az „a tükrök megvakulnak” (*Virradatkor meglátom arcodat*), „Saját magunkba öltözünk, / Elrejtjük régi arcaink” (*Még egy szerelmes utcabál*) nem tartalmaznak utalásokat, hanem önálló jelentéshordozók.

Persze (írók ezt tudjuk) horizontális, ha már így neveztem, azaz irodalmon belüli utalások nélkül igazából nem nagyon lehet alkotni. Kinde megoldása az, hogy ahol nem muszáj, ott nem utal, másutt viszont vállaltan, párbeszédesen nyúl a hagyományhoz. Az *Ómódi kép* az impresszionizmussal játszik, ha pedig nagyon erőltetjük, Juhász Gyulát érintve ezzel utat találhatunk a *Holnap* Nagyváradja felé is. De ne erőltessük, hisz a költő sem teszi.

Említettem, hogy formakényszer igazából a szonettkoszorúban mutatkozik a kötetben. Érdekes formajáték viszont a körkörös témájú *Rés*, amely pattogó rövid sorokban játszik el a szapora hajnaltól a lomha alkonyig egy nap benyomásaival.

Sajnos vannak túlírt versek is a kötetben, ami után tarkóját vakargatja az olvasó, hogy ezt most miért kellett éppen így. Ebből a szempontból szerencsétlennek vélem többek között a *Kenguru*, az *Elájul, felvisít a nő* című darabokat. Ezek akkor is

zavaróak, ha olyan remek versek között szerepelnek, mint a fentebb már említettek, vagy a rózsavért jelentéssel feltölteni szándékozó *Rózsavér: A hasonlító* című. Ebben szerepel egyik kulcsmondata a kötetnek: „Akár a szó, a rózsavér / vakít, mint szembe szórt parázs”, amelyben még a sortörés is a lehető legmegfelelőbb helyet kapja. Aztán ott vannak olyan sorok, mint a „Süvít a cél, dörren az ok. / Ne féld a semmit: én vagyok” (*Rózsavér. Fojtogató*), amelyek kontextusukban szinte feledtetik a (szerintem) elhibázott darabokat.

Külön kiemelném a *Test a hóban* című opust. Szimbolikus és konkrét egyszerre (test, esetleg emberi, de nem ember). A vers megidézi a végtelen havat, a tehetetlenséget, a magányt, viszont nagy képek helyett minduntalan méterekre tart egy konkrét testtől, a testtől, amelyet „megnézel” és „otthagysz”. Megnézem és otthagynom a verset, mert annyira tömör, hogy ezt a szöveget is ki kell pihennie az olvasónak. Valami olyasminek a szimbóluma, amire egyébként nincs emberi szó, fogalom, és kitalált szó sem (mint a brukkmadár lehetne). Csak a teljes versben megvalósított körülrása lehetséges.

Egy mondatot megérdemel közös barátunk, Eric Berne, az *Emberi játszmák* című könyv szerzője, amint felbukkan az *Elrabolt időmet* című versben. A kötet

legvégére helyezett vers kicsit kizökkent a költészetből, bele a tudományba, már-már a *mánaposságba* tart, és teljesen új megvilágításba helyezi a kötetben talált önelemzéseket. Zanzásítva: tanújele annak, hogy egyszerre tudatos alkotásokról és hiteles versekről van szó.

Szándékosan kihagyom a haláltémát boncoló verseket, és végleg elengedem az olvasó kezét, hadd kalandozzon egyedül a kötetben. Már amennyire ez az egyedül lehetséges, ugyanis a könyv egy utószót is tartalmaz, Demény Péter tollából. Ezt szintén vegyes szájjal fogadtam, jómagam ebben az esetben legfeljebb egy fül-szöveget engedtem volna meg.

Ha az elemzést úgy kezdtem, hogy közhelyes, és gyorsan megegyeztünk, hogy valójában a nem létező *közkinces* szó volna a megfelelő a *Rózsavérre*, valamiféle „végítélettel” is tartozom, azt hiszem. Valamilyen obskurus kalkulus végeredményeként mondhatnám, hogy tízes skálán kérem szépen, csak semmiféle értelmese nem volna. Elégedjen meg a kritikát váró olvasó azzal, hogy szerintem ez a kötet a *leg* a Kinde-kötetek közül, és a versek jó része fölött szabadon csereberélhetnék a szerzők nevét, mert egyszerűen jó versek. Ez egy jó kötet.

Váradai Nagy Pál

